

מבחר יצירות מאת פיוטר איליץ' צ'ייקובסקי

מה נשמע? 1

אגף המוסיקה
המכון לקידום האינטגרציה החברתית
אוניברסיטת בר-אילן

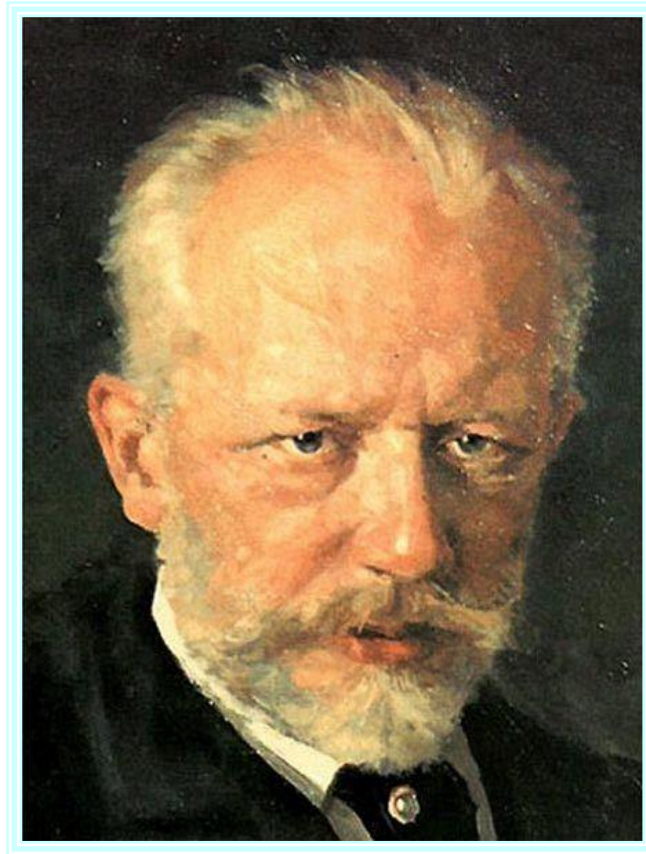
צוות הכנת חומרי הלמידה

כתיבה: בלה מינץ, ד"ר אזה ברנד, לודמילה יגורוב
רישום גרפי ותווים: בלה מינץ, לודמילה יגורוב
עריכה: יונה כהן
איור: אבי כץ

כתובת האתר: www.biui.org.il

פיוטר איליץ' צ'ייקובסקי

(1840-1893)

http://s02.artist.images.jango.com/f6b/f6be8127cdf86af2faf59a236a21db4c_lg.jpg

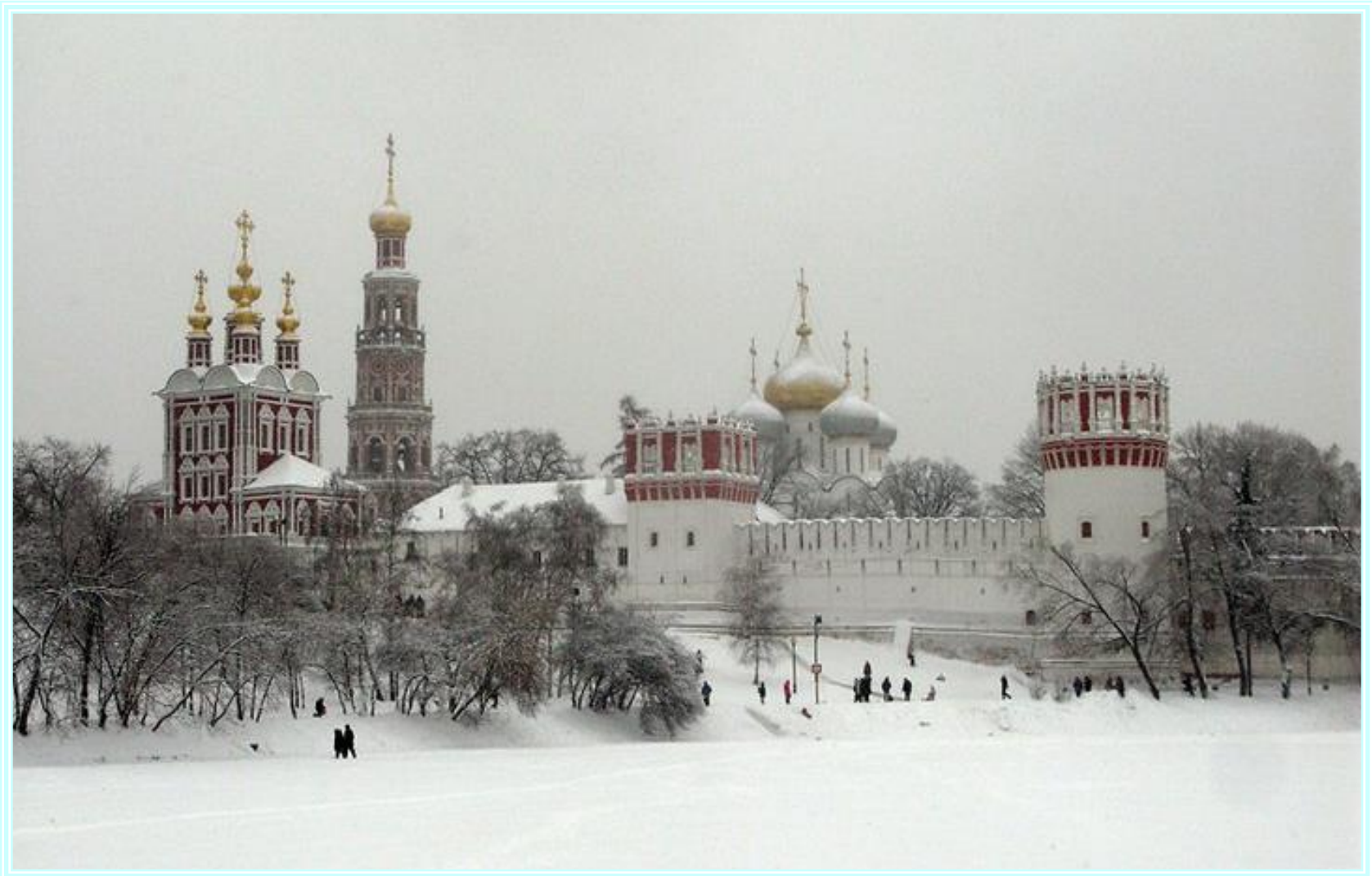
Portrait of the Composer Peter I. Tchaikovsky (1893) (cropped version).

(Painter: Nikolai Dimitriyevich Kuznetsov. This painting is owned by the State Tretyakov Gallery, Moscow.)

ארץ מולדתו של המלחין – רוסיה

ארץ מולדתו של המלחין – רוסיה

אלבום משפחתו של פיטר איליץ צ'ייקובסקי

אשתו אנטונינה

אחינו - בוב

בני המשפחה – הורים ואחים.
צ'ייקובסקי (בגיל 9) עומד
בצד שמאל של אמו

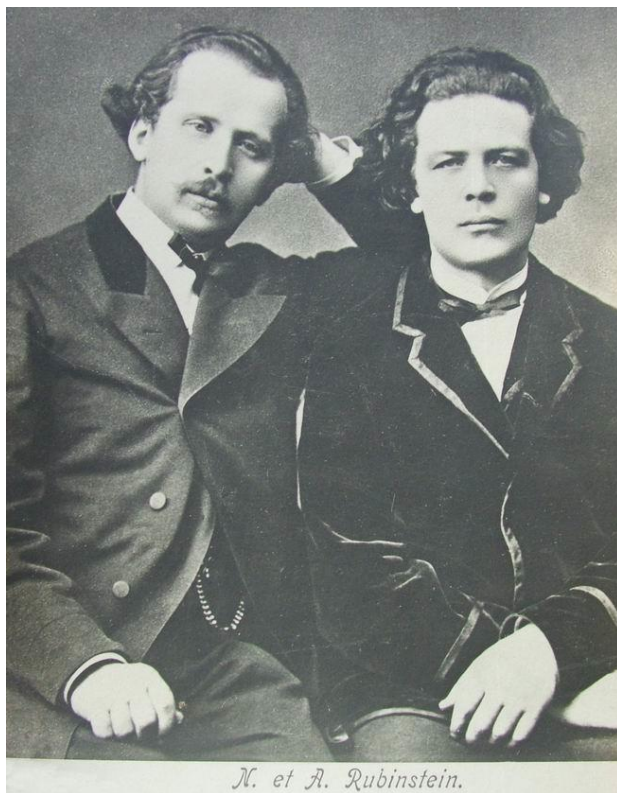

אמו של צ'ייקובסקי

אחיו - מודסט

האחים רובינשטיין – אנטון בצד ימין ניקולאי בצד שמאל

נדז'דה-פון-מֶק הידידה שתמכה כלכלית בצ'ייקובסקי

<http://g1.dcdn.lt/images/pix/nadezhda-von-meck-1831-1894-rusu-verslininke-13-metu-finansiskai-remusi-63937120.jpg>

צ'ייקובסקי עם אחיינו וולדימיר דוידוב (בוב) שלו הקדיש את ה"אלבום לילדים" כאשר היה בן 7

קטעים לפסנתר מתוך "אלבום לילדים"

העפרוני

<https://www.youtube.com/watch?v=S9Jdf-OdS-E>

<http://www.liveinternet.ru/users/4776207/post212319606/>

בַּבָּה יֵאָגֶה - הַמְכַשְׁפָּה

<https://www.youtube.com/watch?v=ZT3G4wIFXss&list=PL1D2D5DCE6F475A0C&index=12>

<http://www.fxp.co.il/showthread.php?t=13125174>

מתחו קו בין התיאור המילולי לבין הציור המתאים

תיאור קולות ותנועות
תיאור אופי מפחיד

זרימת אנרגיה עם קפיצות במנגינה
זרימת אנרגיה עם קטיעות והפתעות

שיר העפרוני

תבניות מקצב קצרות המסתיימות בהדגשה
תבנית מקצב חוזרת

רגיסטר נמוך ובינוני
רגיסטר גבוה ומאד גבוה

משקל זוגי
משקל אי-זוגי

בבה יאגה

פולקה

<https://www.youtube.com/watch?v=LAls1AxEcs>

http://images.travelpod.com/tripwow/photos/ta-00d4-585c-9d4d/these-are-the-dancers-are-dancing-polke-ruciane-nida-poland+1152_12960593168-tpfil02aw-6581.jpg

ריקוד נפוליטני

https://www.youtube.com/watch?v=Y_Rill2Q_E0&index=10&list=PL1D2D5DCE6F475A0C

מתחו קו בין התיאור המילולי לבין התמונה המתאימה

ריקוד עם חלקים מנוגדים
ריקוד עם חלקים דומים

ריקוד נפוליטני

תבנית מקצב חוזרת
תבנית מקצב משתנה

זרימת אנרגיה אחידה
זרימת אנרגיה משתנה

רגיסטר אחיד
רגיסטר משתנה

משקל זוגי
משקל אי-זוגי

פולקה

השוואה של ארבעת קטעי הפסנתר

ריקוד נפוליטני	פולקה	בבה יאגה	העפרוני
ריקוד קליל ועליז	אופי ריקודי	סוער ומפחיד	קולות ותנועה
אנרגיה זורמת	אנרגיה זורמת	אנרגיה מקוטעת עם הפתעות	אנרגיה זורמת
תבנית משתנה	תבנית חוזרת	תבנית בולטת	תבנית בולטת
רגיסטר לא משתנה	רגיסטר משתנה	רגיסטר משתנה	רגיסטר גבוה
$a - b$ $\underbrace{\hspace{1cm}}_{x-y}$	$a - b - a'$	$a - b - a'$ הדגשים רבים sf	$a - b - a'$
משקל זוגי 2/4	משקל זוגי 2/4	משקל זוגי 6/8	מש' אי-זוגי 3/4

קטעי פסנתר מתוך "אלבום לילדים"

1. תיאור בתנועה ובפנטומימה

1. בחרו באחד הקטעים ותארו אותו בתנועה

ובפנטומימה על פי המוסיקה.

חישבו כיצד לתאר את מה שבולט במוסיקה.

ניתן להיעזר בטבלה.

2. הציגו בפני הכיתה וספרו

מדוע בחרתם דווקא בקטע זה.

"ריקוד נפוליטני" מתוך "אגם הברבורים"

<https://www.youtube.com/watch?v=nyn05GJQ7rw>

Bar-Ilan University
אוניברסיטת בר-אילן

"ריקוד נפוליטני" מתוך "אגם הברבורים"

2. אוספים מידע

1. שוחחו על כלי הנגינה ששמעתם ב"ריקוד נפוליטני".

מה ידוע לכם על הכלי?

2. קיראו את דף המידע שקיבלתם.

3. תכננו כיצד להציג לכיתה את מה שלמדתם.

החצוצרה – סיכום מידע

מְרִיֹּס פֶּטִיפָּה - פּוֹרִיאֹגֶרֶף

ברבור עם ברבורים צעירים, בטבע

ריקוד הברבורים הצעירים מתוך "אגם הברבורים"

- 1 www.youtube.com/watch?v=-gApOfm4qd0
- 2 www.youtube.com/watch?v=loL7sa_lBwM
- 3 <https://www.youtube.com/watch?v=r9QkvXC7dBk>

"ריקוד הברבורים הקטנים" מתוך "אגם הברבורים"

3. פוריאוגרפיה חדשה

1. תכננו פוריאוגרפיה חדשה על פי המוסיקה.

2. התייחסו למבנה הקטע: סיום - a - b - a →

המנצח האנס פון בילוב

https://en.wikipedia.org/wiki/Pyotr_Ilyich_Tchaikovsky#/media/File:Hans_von_buelow.jpg

דְּזִירֵי אֲרֵטוֹ

"מֶרֶץ" מאת הצייר יצחק לוויטן (1895)

אלו מילים מתארות רגשות המובעים בפתיחת הקונצ'רטו לפסנתר מס' 1?

סכנה	חגיגיות	גאווה
מרץ	הודיה	הפתעה
עוינות	צהלה	אושר
כבודות	אומץ	כעס
ביטחון	התפרצות	גבורה

<https://www.youtube.com/watch?v=bkyTr9fQGiY>

כלי הנגינה בקונצ'רטו מס' 1 לפסנתר ולתזמורת

רישום של שני הרבדים בפתחת הקונצ'רטו

The image displays a musical score for two staves in 3/4 time. The top staff is a melodic line starting with a wavy line above it and a *ff* dynamic marking. The bottom staff is a harmonic accompaniment with a few notes above the staff.

הקונצ'רטו לפסנתר מס' 1 4. רבדים במוסיקה

1. שוחחו ותכננו שילוב של שני רבדים שונים במוסיקה
(מנגינה וליווי).

החליטו מי מבצע כל רובד, ומתי מתחלפים
בתפקידים.

2. הציגו את התוצאות בפני הכיתה.

3. תנו דוגמה של החלפת תפקידים

בין שני משתתפים שווים

בחיי היום-יום.

"שדה שעורים" מאת הצייר איוון שיסקין

קטע מתוך אופרה מאת צ'ייקובסקי

שיר הנערות היפות : "דביצי-קארסביצי"

<https://www.youtube.com/watch?v=5ZK4dl9eiwk>

<https://s-media-cacheak0.pinimg.com/736x/87/93/b4/8793b4cd6eb5eeb23673c47751b05f91.jpg>

"חורשת ליבנה" מאת הצייר יצחק לזויטן

הלבנה

שְׁנַיִם עֲנָפִים אֶז קִטַּפְתִּי,
חֲלִילִים מֵהֶם לִי גִילַפְתִּי,
לוּלִי לוּלִי גִילַפְתִּי.

נַעֲרֵי הָעֶרֶב יִגִּיעַ,
זֶה הַשִּׁי אוֹתוֹ כֹּה יִפְתִּיעַ!
לוּלִי לוּלִי, יִפְתִּיעַ.

מִבֵּיתִי לַיַּעַר יִצְאָתִי,
שֵׁם לְבִנָּה גְבוּהַ מְצֵאָתִי,
לוּלִי לוּלִי, מְצֵאָתִי.

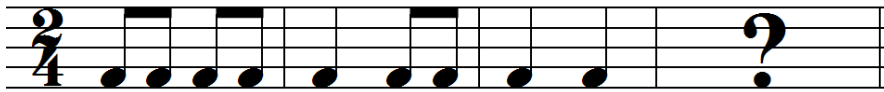
יוֹם תָּמִים הָלַכְתִּי, הָלַכְתִּי,
הַלְבֵּנָה עִם עֶרֶב שְׂכַחְתִּי,
לוּלִי לוּלִי, שְׂכַחְתִּי.

אֶךְ לְמַחֲרָת לְשֵׁם חֲזַרְתִּי,
אֶת הָעֵץ רָאִיתִי וְנִזְכַּרְתִּי,
לוּלִי לוּלִי, נִזְכַּרְתִּי.

פרק רביעי מתוך סימפוניה מס' 4 אופוס 36

<https://www.youtube.com/watch?v=3Z8L7dLCwnY>

➔ a - b - a - c - b' - a - c

סימפוניה מס' 4

פרק 4

<https://www.youtube.com/watch?v=aPWygXmIGt4>

Bar-Ilan University
אוניברסיטת בר-אילן

b טבלה של ווריאנטים הנשמעים בחלק

כלים המבצעים תוספת	עוצמה	כלים בולטים	ווריאנטים
			נושא
			1
			2
			3
			4
			5

b טבלה של ווריאנטים הנשמעים בחלק

וריאנטים	כלים בולטים	עוצמה	כלים המבצעים תוספת
נושא	אבוב ובסון	יחסית שקטה mf	משולש
1	חליל, קלרנית ובסון	עוצמה מתגברת <	כלי קשת בקו נגדי עולה
2	קרנות יער	חזק - f	כלי נשיפה מעץ
3	טרומבונים, טובות	חזק מאד - ff	כלי קשת וכלי נשיפה בקול נגדי מהתחלה
4	חליל ואבוב	שקט - p	כלי קשת, בקלילות ובעדינות
5	כל התזמורת עם שינוי בנושא, כולל פיתוח	עוצמה עולה → f - ff	כל התזמורת

הפתיחה של הקונצ'רטו לפסנתר מס' 1

5. יצירת שינויים בתבנית

1. הסתדרו בקבוצות קטנות.

2. המציאו תבנית קצרה, אותה ניתן לשיר ולנגן.

3. תכננו מספר דרכים לשנות את תזמור התבנית.

4. התכוננו להציג בפני הכיתה.

